

JAKUBINYI György, *A Szentek nyomában Erdélyben*, Gyulafehérvár 2000, 1–196.

A nagy jubileumi esztendőben igen hasznos könyvvel ajándékozta meg híveit dr. Jakubinyi György, gyulafehérvári érsek. „A Szentek nyomában Erdélyben” címmel megszerkesztett munkát az érsek úr útikalauznak szánta. Ezért választotta a kis formátumú kivitelezést. Erdélyben akárhova barangolunk, ajánlatos magunkkal vinni. A szerényebb alakzat ne tévesszen meg senkit, aki ezért megkérdőjelezné a munka tudományos értékét. Nemcsak értékes, de gyakorlatias alkotás ez az útikalauz. Olvasója röviden magáévá teheti az egyház tanítását a szentek tiszteletéről, majd a könyv gerincét képező főrészen életrajzokat ismerhet meg, mégpedig az Erdélyben született, illetve Erdélyben megfordult szentekét és olyan vértanúkéét és hitvallókét, akiknek a szenttéavatási perük folyamatban van, vagy még be sem indult. Végül, a befejező rész, „erdélyi helységnévtár a szentek nyomaival” címen tartalmazza azokat a városokat és falvakat, ahol „szentjeink” megfordultak.

A szerző bármennyire is csak útikalauznak szánta munkáját, az annál sokkal több. Tudományos igényességgel megírt alkotásról van szó. Pontos adatokat közöl. Minden életrajz végén megtalálható a „szent” életével és munkásságával kapcsolatos könyvészet. A könyvben szereplő 43 személy közül csak 9 hivatalosan kanonizált. Ez a tény is jelzi, hogy forrásértékű könyvről van szó. Olyan keresztény tanúságtevőknek az életadatait tartalmazza, akikről még hiába keresünk adatokat a hivatalosan kiadott Szentek Életében.

Az útikalauz a lexikális adatok mögött gazdag mondanivalót is rejteget. Én így összegezném: A szentek tisztelete számunkra nem lehet csupán egy hittétel. A szentek sem időben, sem térben nincsenek távol tőlünk. Erdély is lehet a szentek földje. Szeressük ezt a földet, hiszen szentek-járta föld! Legyünk mi is szentté, hogy hozzájáruljunk ennek a földnek a szentté tételéhez!

Marton József

WOESTMAN, H.W., *Ecclesial Sanctions and the Penal Process, A Commentary on the Code of Canon Law*, [Egyházi büntetések és a büntető eljárás, Magyarázat az Egyházi Törvénykönyvhöz], Ottawa, Saint Paul University, Faculty of Canon Law 2000, 1–292.

Az 1983-as Egyházi Törvénykönyv VI. könyvéhez fűzött kommentárjában a Szerző az 1311–1399. kánonokhoz fűz magyarázatot. A mű egyedülálló, mindenekelőtt azért, mivel a szerző többnyire az utóbbi

évtized büntetőjoggal kapcsolatos forrásaiból merített. Másodsorban azért kiváló ez a munka, mivel a Szerző a napjainkban annyira hangoztatott kérdésekre ad választ, mint: Van-e hatalma az egyháznak a büntetések kiszabására?, – Milyen jellege van azoknak az intézkedéseknek, melyeket az egyház a közösségi életének alapelveit megsértő krisztushívőkkel szemben foganatosít? – Szüksége van-e az egyháznak büntetőjogra, vagy elegendők a pusztá intézkedések? Az új Egyházi Törvénykönyv, összesen 89 büntető kánont tartalmaz, szemben az 1917-es egyházi törvénykönyvvel, ami 220 büntető rendelkezést hozott. Ez is mutatja a jelentős változást: a személy méltóságának és jogállásának az újraértelmezését. A Szerző a kommentárban világosan kiemeli a büntető rendelkezések célját: az egész egyház lelki és erkölcsi épségének védelme (a közösség védelme, az igazságosság helyreállítása) és magának az elkövetőnek a java (a tettes megjavítása).

Harmadszor azért páratlan a könyv, mert lépésről-lépésre bemutatja a büntető eljárást (1717–1731. k.) kezdve a büntetendő cselekmény kivizsgálásától a peralapítást, a per folyamatát, az ítéletet egészen a fellebbezésig. Külön kiemeli a tettes jogát a védekezéshez, hiszen az Egyházi Törvénykönyv a 221. kánonban az Isten népéről szólva kiemeli az összes krisztushívők jogát: az egyházban őket megillető jogokat az illetékes egyházi fórumon a jog szerint törvényesen védelmezzék és igényeljék; ugyanakkor minden krisztushívőnek megvan az a joga is, hogy a kánoni büntetések a törvény előírásai szerint sújtsák őket.

Végül a Szerző a könyv kiegészítéseként néhány ritka dokumentumot hoz, mint pl. a Hittani Kongregáció határozatát a Szabadkőműves Társaságokról, ugyancsak a Hittani Kongregáció szabályait a tanítás helyességének a kivizsgálásáról, az Istentiszteleti és Szentségi Kongregáció levelét a klerikusi állapotról való elbocsátást illetően. A függelék tartalmaz néhány olyan intézkedést is, amit különleges esetekben kell alkalmazni, pl. a házasságot megkísérlő klerikus reintegrálása, a részegyházban alkalmazható néhány büntetés, a büntető parancs kiszabása, stb. A kommentár – épp a gyakorlati jellege miatt – nagy segítséget jelent mind a megyéspüspököknek (ill. a büntetések kiszabóinak), mind a büntetendő cselekmények elkövetőinek.

Kerekes László

WOESTMAN, H.W., (ed.), *Simulation of Marriage Consent, Doctrine, Jurisprudence, Questionnaires*, [A házassági beleegyezés színlelése,

Tanítás, Joggyakorlat, Kérdőívek], Ottawa, Saint Paul University, Faculty of Canon Law 2000, 1–388.

William Woestman O. M. I, aki 1986–2000 között az ottawai Szent Pál egyetem kánonjogi fakultásának tanára, és az ottawai Másodfokú Bíróság helyettes bírósági helynöke, a színlelés – mint a keresztény házasság egyik érvénytelenítő okfője – kapcsán összegyűjtötte és kiadta az egyház tanítását, joggyakorlatát, valamint a függelékben az ilyen percím alatt folyó perekhez a bizonyítási eljárást és kérdőívet.

A könyv első része a házassági beleegyezés színlelésével foglalkozik. Neves egyázjogászok, mint pl. Mario F. Pompedda, Cormac Burke, Augustine Mendonça foglalják össze, mit is jelent a házassági beleegyezés színlelése. A házasságkötéskor ugyanis, amikor a házasságot kötő felek szóval vagy jellel kifejezik házassági akaratukat, a jog szerint kötelesek vagyunk feltételezni, hogy szándékuk valóban megegyezik azzal, amit kijelentenek. Mégis előfordul, hogy valamelyik fél, vagy mindkét fél valójában mást akar, mint amit az esküvőn kifejezésre juttat. A színlelés akkor teszi érvénytelenné a házasságot, ha egyik, vagy mindkét fél pozitív akaratú cselekedettel kizárja magát a házasságot vagy a házasságnak valamilyen lényeges elemét vagy lényegi tulajdonságát. Így következnek egymás után a tanulmányok: a házassági beleegyezés színlelése, a házasság java, a házasság lényeges elemeinek kizárása, a házasság lényegi tulajdonságainak kizárása, a házasság szentségi jellegének kizárása.

A könyv második része a joggyakorlatot tartalmazza, vagyis, hogy a Rota Romana a színlelés különböző fajnál milyen ítéletet hozott, ami az I. és II. fokú bíróságok bírónak segítenek az ítéletek meghozatalához szükséges erkölcsi bizonyosság kialakulásában.

A könyv harmadik részét az Apostoli Signatura legfelsőbb bíróság 1995. december 13-án kiadott határozata vezeti be, ami bár egy adott egyházmegyei bírósághoz íródott, de világosan tartalmazza a törvényhozó szándékát. Az Apostoli Signatura határozatában elveti a „*tényvélelem*” (praesumptiones facti) használatát, vagyis: egy nem működő házasságról nem vélelmezhetjük a házasság létre nem jöttét. A bíró pedig, az 1586. kánon értelmében, a jogban meg nem állapított vélelmeket csakis biztos és meghatározott tény alapján tehet, hiszen az ítélet meghozatalához szükséges erkölcsi bizonyosságot a bírónak az iratokból és a bizonyítékokból kell mérítenie (vö. 1608. k. 2.§.).

A könyv végül a színlelés percím bizonyításához szükséges bizonyítékok összegyűjtéséhez ad segítséget a felek és tanuk számára összeállított kérdőívvel. A megjelent mű nem hiányozhat a bíróságok könyvtárából, hiszen segíti a törvény alkalmazóit az igazságos és méltányos ítéletek meghozatalában.

Kerekes László

BOUYER, Louis, *Építészet és liturgia*, Agapé kiadó 2000. 1–95. Ford. Füzes Ádám

Louis Bouyer konvertita teológus első magyarul megjelent könyve igen érdekes és értékes tanulmány. A keresztény templomépítészet és a liturgikus tér történelmi fejlődését mutatja be. Ugyanakkor az olvasó betekintést nyerhet általa a liturgia mélységeibe. Rájöhet arra, hogy a ránk hagyományozott liturgikus formák, azok elrendezései változtak az egyháztörténelem folyamán, de a változtatások esetében mindig tekintetbe vették, hogy a liturgia „községi élet a Szentlélekben, községi élet Isten és ember között. Ezt élve az emberek eggyé válnak, mint emberek, mivel eggyé válnak Krisztusban Istennel.” (9.) A keresztény építészet, a liturgikus tér alakulása illetve átalakítása az adott időszak emberének lelkületét tükrözi vissza. Kifejezi annak a kereszténynek a hitét, aki tudja, hogy hivatalos a Bárány menyegzőjére, ahol az egyszülött Fiú testében az Atyával és ugyanakkor egymással is kiengesztelődik. „Itt a szétszóródott gyermekeknek mind össze kell gyűlniük és egyesülni Krisztus jegyében, az Egyházban.” (9.)

Bouyer könyve megtanít minket arra, hogy a keresztény hagyományainkat újra fölfedezzük és „cselekvően” értékeljük. A 2. vatikáni zsinat liturgikus konstitúciója megújulást sürget, amely nem jelent mást, mint újra felfedezni a hagyomány igazi jelentését és valóságát. A zsinat után történő nagy „átalakítások” a templomi berendezésekben és a liturgiában – minden pozitívuma mellett – értékes hagyományaink leértékelését és félredobását is hozta. Ez a tanulmánykötet segíthet a „kijózanodásban”, és a helyes továbblépésben. Különösen érdekes, és helytelen elképzeléseinket helyreigazító a „szembemisézés” történetének tudományos bemutatása. A szerző csak a könyv vége felé árulja el, hogy a 19. század második felében megindult liturgikus mozgalom képviselői mondvacsinált ürüggyel mondták a szembemisézést ősi gyakorlatnak, hogy ezáltal a liturgia lényegére, az oltár körüli gyülekezés lehetőségére jobban rámutathassanak. A zsinat előtt csak így tudták „bizonyítani”, hogy rómaibbak a rómaiaknál, hiszen a szembemisézés gyakorlata csak a 7.

században kezdődött el a Szent Péter bazilikában azáltal, hogy a főoltárt Szent Péter sírja fölé helyeztette Nagy Szent Gergely pápa. Lambert Beauduin és társai ártatlan cselükkel elérték, hogy az Egyház felismerte, „vissza kell adni a szentmise első részének biblikus jellegét, valódi igeliturgiává téve, az eucharisztikus áldozatot pedig közösségi lakomává kell alakítani, amelyen mindenki részt vesz.” (71.)

Az Építészet és liturgia című kis könyv kötelező olvasmánynak kell lennie minden templomépítő, templomok berendezéseit tervező-alakító papok, szakemberek, művészek, és a liturgiában tevékenyen és tudatosan részt venni akaró keresztények számára.

Marton József

BEAL, J. P. - J. A. CORIDEN, T.J. GREEN, *New Commentary on the Code of Canon Law*, [Az Egyházi Törvénykönyv új kommentárja], Commissioned by the Canon Law Society of America, New York, NY/ Mahwah, NJ, Paulist Press, 2000, 1951 p.

Az Egyházi Törvénykönyv kihirdetése után, 1985-ben jelent meg az angol nyelvterület legterjedelmesebb kommentárja, CORIDEN, J.A., GREEN, TH.J., HEINTSCHEL, D.E., szerkesztésében a *The Code of Canon Law, a Text and Commentary*, [Az Egyházi Törvénykönyv: Szövege és Magyarázata], az Amerikai Kánonjogi Társaság kiadásában (New York/Mahwah). E kommentár megjelenése óta kiadott pápai dokumentumok és kúriai nyilatkozatok, valamint a Pápai Törvény-magyarázó Bizottság egyes esetekre adott válaszai szükségessé tették egy új kommentár kiadását.

Az Új Kommentár a következő dokumentumokat veszi figyelembe: *Pastor bonus* apostoli konstitúció (1988. június 28.) a Római Kúria megreformálásáról, *Ex corde Ecclesiae* apostoli konstitúció (1990. augusztus 15.) a katolikus felsőoktatásról; *Ökumenikus direktórium* (1993. március 25.); *Ad tuendam fidem* motu proprio (1998. május 18.) az új Hitvallással kapcsolatban; *Apostolos suos* motu proprio (1998. május 21.) a püspöki konferenciák természetéről, és másokat.

A felsorolt dokumentumok mutatják a kánonjogi fejlődést az 1983-as Egyházi Törvénykönyv kihirdetése óta. Az Új Kommentárt minősíti és tekintélyét alátámasztja, hogy 36 híres egyházjogász munkája található egy kötetben mint, pl. James A. Coriden, John D. Faris, John M. Huels OSM, Thomas J. Green, John P. McIntyre SJ, Frederick R. McManus, Michael A. O'Reilly OMI, Örsy M. László SJ, Roch Pagé, James H. Provost, Myriam Wijlens, Lawrence G. Wrenn, stb.

A kommentár bevezetőjében Örsy László SJ híres kánonjogász a Teológia és Egyházjog kapcsolatáról ír. Két kérdésre ad választ: 1. Mi a törvény szerepe, és milyen helyet foglal el az Egyház életében? 2. Milyen kapcsolat van a Teológia és az Egyházjog között?

Az Új Kommentár az eddig megjelent egyházjogi kommentárok rangsorában az elsők között foglal helyet. Mint minden törvény-magyarázat a törvényeket akarja megismertetni a közösséggel, akik számára hozták azokat: a törvény szellemét és a törvényhozó szándékát, ami nem más, mint a lelkek üdvössége. Így méltón tölti be hivatását.

Kerekes László

Lendítse, kistestvér! Szerk. Tempfli Imre, Szatmárnémeti 2000, 1–224.

Tempfli Imre szerkesztésében „Lendítse, kistestvér!” címen igen izgalmas és egyben dokumentum jellegű könyv jelent meg Szatmárnémetiben. Dr. Tyukodi Mihály (1916–1997) paptanár életét és korát ismerhetjük meg ebben a műben. A választott cím: *Lendítse, kistestvér!*, Tyukodi atyának szavajárása volt. Szavajárása, mely saját életéhez való hozzáállását is tükrözi. Egy dinamikus, az Úr ügyéért nyughatatlan, fáradságot nem ismerő ember rejlik fel mögötte.

A szerkesztő a mű első részében bemutatja az atya életét. Azután Naplójából közöl részleteket. Ezekben a sorokban valóságos kincsesbánya nyílik meg az olvasó előtt. Tyukodi Mihály Naplójának átímadkozott és irodalmilag is szép stílusban megírt szövege nemcsak lelki vívódásaiba, szellemi-lelki fejlődésébe, küzdelmes életútjába nyújt betekintést, hanem a 20. század nagyobb történelmi és helyi egyháztörténelmi eseményeibe is. Naplóját őszinte barátjának tekinti. „Drága, őszinte barátom, Napló!” – szólítja meg. Valóságos párbeszédet folytat vele: „Ó, hogyan is tudnám leírni mindazt, amit ebéd után átéltem?! Olyan hatalmas dolgok azok, hogy nem tudom, hiába is kísérelem meg.” Amikor lelkileg telített a nagy események miatt, az elmélkedés formáját választja. A könyv legszebb gyöngyszemei talán az Ilosvay Lajos nagyprépost acélmiséjéről szóló liturgikus elmélkedés (110–128) és a szereppá szenteléséről szóló beszámoló (55–57). Mindkettő az elmélkedő ember remekműve.

Nagyszerű Tempfli Imre szerkesztőnek az a megoldása, ahogyan a naplójegyzet eseményeinek sorába – kronológiai sorrendben – az atyát ismerők írásait beleszötte. Ezek között találjuk Márton Áron leveleit, és hét püspökké lett tanítványa szinte mindegyikének írásait.

A könyv – így szerkesztve – értékes olvasmány minden olvasója számára. A Krisztusnak és Egyházának elkötelezett levita rég papírra

vetett sorai ma is bátoríthatnak. Pl. 1948-ban ezeket a gondolatokat rögzíti le: „Az Egyház pedig küzd. Kemény harcot folytat azért, hogy Urunk szent tanítását hirdesse az emberek között. Sok-sok akadály ellenére nem szűnik meg hirdetni, hogy jogot kapott Urunktól az emberiség boldogítására. Ezt sokan tagadják nyíltan, mások csak kétségbe vonják. És mi élünk-halunk e gondolatért. Ezért imádkozunk, ezért küzdünk, ezért lelkesedünk és lelkesítünk. És nem vagyunk egyedül e küzdelemben: velünk az Isten.” (92.) Szinte sugallja, hogy a hatalom birtokosai embereket és népeket sértegethetnek és alázhatnak meg, de az Istenben bízókat méltóságukban meggyalázni sohasem tudják. Tyukodi atyát is sokszor gáncsolták, „félredobták”, de ő akkor is igyekezett papi fogadalmához hűségnek maradni.

Történelmi értékelés szempontjából azonban kifogásolható a tény, hogy bizonyos részek hiányoznak a Naplóból. Ez a sajnálatos csonkítás feltételezhetően, Tempfli szerkesztő bölcs óvatosságáról árulkodik. A Napló ugyanis – a személyes jellegen kívül – olyan még túl közeli egyháztörténelmi eseményekről szól, melynek szereplői vagy azok hozzátartozói ma is élnek. Így feltárásuk kellemetlenségeket szülne. Reméljük viszont, hogy a Napló kéziratát kezelő szerkesztőnek lesz gondja arra, hogy alkalmas időben egészében megjelentesse.

Marton József

